Informatiebrochure Fort Ruigenhoek

Fort Ruigenhoek

Fort Ruigenhoek op de Ruigenhoekse Dijk in Groenekan is al tien jaar één van de locaties van Festival Tweetakt. De ligging van het fort op een onbewoond eiland tussen de monumentale bomen en heuvels maakt het een spannende en bijzondere locatie.

Een stukje geschiedenis: De Hollandse Waterlinie

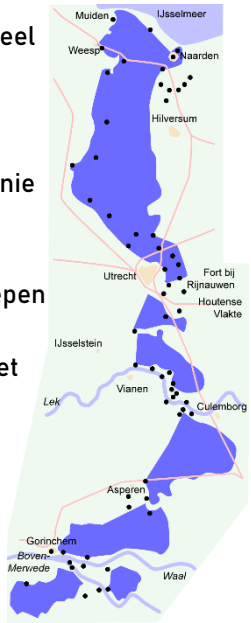

Fort Ruigenhoek is onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Deze nieuwe verdedigingslinie verving de Oude Hollandse Waterlinie uit de 17de eeuw. De Oude Hollandse Waterlinie was bedoeld om de Franse troepen tegen te houden die onder leiding van Lodewijk XIV het gewest Holland wilden veroveren. De waterlinie bestaat uit een slinger van vestingwerken met daartussen gebieden die onder water konden worden gezet. Door die gebieden onder water te laten lopen kon de vijand worden tegengehouden. Deze strategie wierp zijn vruchten af; in 1672 vertrokken de Franse troepen.
Het succes zorgde ervoor dat de Hollandse Waterlinie tot hoofddefensie van Nederland werd gemaakt. Tussen 1815 en 1885 werd de Waterlinie verbeterd en uitgebreid en ontving zij ook een nieuwe naam: de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een belangrijk verschil was dat Utrecht nu binnen de Nieuwe Waterlinie viel. Vanwege haar belangrijke rol staat de Waterlinie sinds 1995 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO en op de lijst van Rijksmonumenten. In 2005 heeft de Waterlinie de status van Nationaal Landschap gekregen.

Het Fort

Fort Ruigenhoek werd in slechts één jaar tijd (1869 – 1870) gebouwd. Het fort staat op een knooppunt van dijken en vormt een vierkant met op de hoeken vier bastions. Het bouwen was een enorme prestatie aangezien alles met mankracht moest gebeuren; het graven van de fortgracht, het metersdikke metselwerk van de gebouwen en wallen en het ophogen van de bomvrije ruimtes met zand. Later werden er betonnen groepsschuilplaatsen en beschermde schietruimten toegevoegd. Ironisch genoeg was het fort al bij het opleveren niet langer bestand tegen één van de toenmalige ontwikkelingen op het gebied van oorlogsvoering: de uitvinding van het vliegtuig. Na de Tweede Wereldoorlog verloor de Nieuwe Hollandse Waterlinie haar verdedigingstaak en werden de forten door Defensie voornamelijk gebruikt voor de opslag van munitie.

Gebouw A | Bomvrij wachthuis

Gebouw A, het bomvrije wachthuis, is het hoofdgebouw van het fort. De term bomvrij duidt hier niet op beveiliging tegen bombardementen door vliegtuigen, maar tegen constante artilleriebeschieting. Het gebouw is bomvrij gemaakt door op het dak – dat bestaat uit een circa 60 cm dikke laag bakstenen – nog een extra laag aarde aan te brengen van bijna 4 meter dik. Via een gietijzeren 'stormtrap' kun je bovenop het fort komen. Het dak was voorzien van borstweringen waarachter infanteristen konden plaatsnemen.
De ruimtes waar je vanaf de entree van gebouw A links en rechts in kan lopen hebben allemaal als slaapvertrekken gediend.

GOOD TO KNOW!

Het fort is het gehele jaar gesloten en is speciaal tijdens Tweetakt geopend. Sinds 1997 is het fort overgedragen aan Staatsbosbeheer. Deze heeft tot taak om er alles aan te doen om het fort in zo goed mogelijke conditie te bewaren.

Gebouw B | Bomvrije Kazerne

Gebouw B bestaat uit verschillende lokalen. In lokaal A (helemaal links) bevond zich de ziekenzaal met plaats voor acht zieken. Per zieke was er een krib, een stoel en een nachtkastje. In de zaal stond ook een kast en een bank. Het voorste gedeelte van lokaal B was het kantoor van de officier van de geneeskundige dienst. Er stond een stoel en twee tafels en achterin een waterfilter. Deze waren op vrijwel alle forten van de waterlinie aanwezig.
De lokalen C, D en E waren slaapvertrekken voor manschappen. De inrichting hiervan was veel soberder; er waren geen stoelen of kasten maar alleen kribben of britsen. Aan de wand waren met smeedijzeren haken bergplanken aangebracht. Deze deden dienst als opbergplank voor de persoonlijke uitrusting van de soldaten. In totaal was er plaats voor 96 man.

Gebouw C | Remise

Deze remise (een bomvrije bergplaats voor vuurwapens) bestaat uit twee verdiepingen: de begane grond en een kelder. Het dak was geheel voorzien van een aarden deklaag van circa 2,5 meter. Op de begane grond zitten twee remises. Via de linker deur kom je terecht in de kelder. Achter deze deur ligt ook een vulhok waar de kogels en vuurwapens gereed werden gemaakt

Natuur

Het fort is ook een waardevol natuurgebied. Door de jarenlange afsluiting en ligging aan de rand van natuurreservaten is het een wijkplaats geworden voor vele bedreigde plant- en diersoorten. Zo zijn de steil oplopende oevers een ideale plek voor nestholen van diverse vogelsoorten, zoals de ijsvogel. In de avondschemering gaan de bosuilen op jacht in de natuurgebieden en weilanden ten westen en ten noorden van het fort. Het typische geklop van de grote bonte specht en het "gelach" van de groene specht is in het voorjaar vaak te horen. Op het terrein van het fort staan ook veel bomen die beschutting en broedgelegenheid bieden aan vele soorten zangvogels. In de betonnen bunkers hebben vleermuizen een uitstekende woon- en overwinteringsplaats gevonden.